

CD KLASSIEK

Kwartetten
Borodin kwartet

Een jeugdgroepje is het al lang niet meer. Het befaamde Borodin kwartet met standplaats Moskou heeft er onderhand al zestig jaar opzitten, uiteraard niet steeds met dezelfde bezetting. Bij de stichting was cellist Valentin Berlinsky er al bij. De man is nu tachtig. Violist Andrei Abramov kwam halfweg de jaren 1970 erbij en de overige twee, altviolist Igor Naidin en tweede violist Rouben Aharonian omstreeks 1995.

Zou een vaste bezetting een nadeel zijn voor de muziek? Geenszins, zo blijkt uit deze schitterende verjaardagsplaat die ze bij Onyx uitbrengen. Vier topmusici slagen in het moeilijkste van alle groepswerken: ze brengen een verbluffende instrumentale dialoog tot stand waarin iedere artiest zijn eigen ding mag doen en binnen de 'vierschaar' altijd weer opgevangen wordt. De formule van het onverwoestbare kwartet is net succesvol omdat de leden elkaar door en door kennen, omdat hun vakmanschap gerijpt is als de beste wijn en in de loop der jaren tot volle maturiteit is mogen komen.

CD KLASSIEK

Ballades
Chopin & Brahms

De vier ballades van Frédéric Chopin (1810-1848) vormen een hoogtepunt in het repertoire voor piano en zijn technisch een grootse uitdaging voor iedere pianist. De vier, gecomponeerd tussen 1835 en 1842, bekleeden een uitzonderlijke plaats in het oeuvre van Chopin. Het is bij uitstek extroverte muziek.

Deze ballades staan voor alles wat de romantiek kenmerkte. Het zijn lyrisch, haast verhalende stukken waar je bij kunt wegdromen. De ballade nummer 1 werd algemeen populair

In die lange loopbaan speelde het Borodin kwartet werkelijk het gehele repertoire voor strijkkwartetten. Daarbij ontwikkelde het als vanzelf een grote affiniteit met het Russische repertoire. Niemand minder dan de componist Dmitri Sjostakovitsj (1906-1975) superviseerde het ensemble bij het instuderen.

Op deze cd komt 's mans werk evenwel niet voor, wel Borodins bekende tweede vioolkwartet in vier zangerige en bijwijlen haast vluchtige delen. Daarnaast kun je meegenieten van Tsjaikovski's *Andante cantabile* uit zijn eerste strijkkwartet. In een romantische *mood* deinen we verder mee met Rachmaninovs *Romance* en Schuberts 'duivelse' *Quartettsatz*. Verrassend mooi blijken ook Weberns mysterieuze *Langsamer Satz* en de afsluitende Borodin, de *Serenata alla Spagnola*. Kortom een programma dat fijn is opgebouwd en laat horen dat de Borodins nog steeds in de eredivisie meespelen. Wat zeggen we? Aan de top van de competitie! Helaas niet langer met cellist Valentin Berlinsky als passeur, want die overleed een jaar nadat deze cd werd uitgebracht. Ook dat is het leven. (JC)

Borodin Quartet 60th Anniversary, met muziek van Borodin, Tsjaikovski, Rachmaninov, Schubert en Webern, Onyx Records (distributie harmonia mundi), Onyx 4002, 21,50 euro.

en wordt wel eens als filmmuziek gebruikt. Chopin kreeg ook navolging, want zowel Franz Liszt als Johannes Brahms componeerde vergelijkbare stukken waarbij ze zich rechtstreeks inspireren op wat de grote Poolse meester van het klavier tot stand bracht.

Cédric Tiberghien, geboren in 1975, studeerde aan het Parijse conservatorium en plaatst zichzelf in de traditie van de grote pianist Arthur Schnitke. Hij kan als geen ander het repertoire van de Romantiek vertolken. Hij brengt in deze indrukwekkende opname Chopins vier ballades zowel als die van Johannes Brahms, opus 10. Dat is een jeugdwerk van Brahms, gecomponeerd in 1854, geen twaalf jaar nadat Chopin zijn werk had afgerond. (EDS)

Johannes Brahms & Frédéric Chopin, *Ballades*, door Cédric Tiberghien (piano), harmonia mundi, 19,50 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

Soldaat van Napoleon
Emiel Lamberts

De naderende herdenking van de Eerste Wereldoorlog verdringt enigszins het dubbele eeuwfeest van Napoleons militaire exploit. Nochtans hadden die veldtochten van het Franse leger een enorme impact.

Historicus Emiel Lamberts diepte het reisjournaal van zijn voorvader August Lamberts op. Deze boerenzoon uit Londerzeel

was van 1805 tot 1813 onder de wapens in Napoleons *Grande Armée*. Hij was een van de vele Belgische *conscrits* die verplicht werden militaire dienst te verrichten in de legers van het Franse keizerrijk waartoe onze streken toen bij hoorden.

Acht jaar lang noteerde August Lamberts in een boekje zorgvuldig de vele verblijfplaatsen tijdens zijn tochten door Europa. Dankzij zijn reisjournaal krijgen we een nauwkeurig beeld van de verkenningstochten en de gevechtsacties. We reizen met de 'bereden jager', een elitekorps nota bene, door Italië, Duitsland, Polen en Rusland.

Het reisjournaal is ook summier en de historicus plaatst de belevenissen van Lamberts' cavalerieregiment in de diplomatieke en militaire geschiedenis van die periode. Dat maakt dit boek hoogst lezenswaardig.

Daarnaast heeft Emiel Lamberts ook oog voor de belevingswereld van de reguliere dienst-

plichtigen, die tegen wil en dank deel uitmaakten van de grote geschiedenis die toen in bloed werd geschreven. We leren bijvoorbeeld dat Napoleon zijn leger 'van het land' liet leven. Dat betekende dat er geen aanvoer van voedsel was, maar de soldaten het opeisten van de plaatselijke bevolking. Dat liep fout in Rusland, waar op het platteland niets meer te rapen viel en de soldaten zelfs moesten delen met de bevolking. (EDS)

Emiel Lamberts, *Europeaan tegen wil en dank. In de voorhoede van Napoleons Grande Armée (1805-1813)*, Davidsfonds, Leuven, 2013, 245 blz., 17,50 euro.

BOEK ERFGOED

Uniforme leerlingen
Annie van Gemert

De Nederlandse fotografe Annie van Gemert is nieuwsgierig, vooral naar levens die zich grotendeels achter gesloten deuren afspelen. Daarom richtte ze haar lens onder meer al op kroostrijke gezinnen en kloosterlingen. Daarom maakte ze nu een tweede boek over schooluniformen.

In 1997 bezocht Van Gemert meerdere meisjesinternaten voor

Uniformiteit. Het nieuwe *Schooluniformen* toont dezelfde gestreepte jurkjes en plooirokjes, maar gedragen door een ander publiek. In 2013 zijn scholen gemengd, in alle betekenissen van het woord. De geportretteerden zijn jongens en meisjes van bonte sociale afkomst en diverse nationaliteiten.

Zowat op elke pagina van het fotoboek zijn de blikken ernstig en kijken de kinderen en jongeren recht in de lens. „Veel mensen zijn een oppervlakkige 'fotokielescultuur' gewend, waarbij iedereen lachend op de foto staat”, legt de fotografe uit. „Ik ben echter op zoek naar eenvoud en verstillig. De neutrale portretten laten een spiegel van de ziel zien. Kinderen die zichzelf zijn.”

Gaat de aandacht automatisch naar de kleding en de blik-

ken, ook de omgeving is het bekijken waard. Zoals op de foto waarop, in een frisse, maar oude internaatkamer, een sober kruisbeeld broederlijk boven een flitsende affiche voor het schoolbal hangt. (JWH)

Annie van Gemert, *Schooluniformen*, Uitgeverij Van Halewyck, Kessel-Lo, 2013, 224 blz., 39,50 euro

BOEK KERK

Comblins erfenis
Jan Soetewey

De Belgische theoloog José/ Joseph Comblin (Brussel, 1923 - Bahia, Brazilië, 2011) betekende ontzettend veel voor de kerkopbouw en de vorming van de basiskerk in Latijns-Amerika. Hij geldt als een van de pioniers van de bevrijdingstheologie. In zijn geboorteland is hij onbekend, in Brazilië zeer gesmaakt.

Twee jaar na zijn dood brengen sympathisanten van Comblin uit België en Latijns-Amerika een publicatie uit om Comblins boodschap niet te vergeten. Vreemd genoeg wordt daarmee het denken van de man voor het eerst in het Nederlands duidelijk

gemaakt. Het boek bestaat voor een deel uit teksten van Comblin zelf. De theoloog kijkt in de toekomst en tekent er inspirerende lijnen voor uit.

Comblin kwam in de vroege jaren 1960 tot de vaststelling dat de Kerk zich niet meer kan verschuilen in overtuigingen van het verleden die niet langer functioneren. Hij vond in Latijns-Amerika de voedingsbodem voor wat nieuws, meer bepaald bij de Braziliaanse aartsbisschop Hélder Câmara die hem in 1968 vroeg een tekst op te stellen voor de Latijns-Amerikaanse bisschoppenconferentie van Medellín.

In 1972 werd Comblin door het militaire regime het land uitgezet. Hij ging in Chili wonen, maar ook daar namen de militairen de macht over. Hij verbleef vervolgens als pelgrim en vormingswerker in diverse Latijns-Amerikaanse landen. Na 1980 vestigde hij zich bij de boeren in het noorden van Brazilië.

Het meest opmerkelijke is dat Comblin een theoloog was die buiten alle instituten stond. Zijn 'hakttheologie' vertrekt vanuit de wereldvisie van de arme landbouwer. Daarop bouwde hij ook een theologische vorming op basis van huis, straat, wijk, werk...

Het seminarie-experiment werd door Rome verboden. Het boek was blijkbaar klaar vóór de verkiezing van de Latijns-Amerikaanse paus Franciscus en zijn oproep een 'Kerk van de armen' te worden.

Comblin, door kardinalen zowel bewonderd als misprezen, was nog veel radicaler in zijn oproep. Maar meer dan een theologie laat Comblin een 'methode' na om het evangelie vorm te geven. Zoals uit het boek blijkt, was Comblins methode sterk geïnspireerd door het zien-oordelen-handelen van Cardijn, met wie hij in zijn jonge jaren in Brussel samenwerkte. (EDS)

Jan Soetewey (en anderen), *Profeten zwijgen niet. Omtrent José Comblin en bevrijdingstheologie*, Garant, Antwerpen, 2013, 160 blz., 15 euro.